

Nu-i de ici de colo să scrii despre Japonia, ţara care – în pofida unor intruziuni europene (începutul a fost făcut pe la 1540 de misionarii şi negustorii portughezi, urmaţi de spanioli, olandezi şi englezi) – s-a retras într-o totală şi, în acelaşi timp, dispreţuitoare izolare până în anul 1853, an în care – sub comanda amiralului Matthew C. Perry – o escadră de război americană pătrunde în portul Uraga şi somează celelalte porturi japoneze ca pînă la revenirea sa în anul următor, ele să-şi deschidă porţile în vederea stabilirii de relaţii diplomatice şi comerciale între Japonia şi Statele Unite.

Şi poate că, deşi puternic impresionaţi de “vasele negre”, japonezii ar fi opus rezistenţă “barbarilor”, dacă olandezii nu i-ar fi sfătuit cu insistenţă să cedeze, aducând ca suprem argument experienţa chinezilor şi Tratatul anglo-chinez de la Nanjing din anul 1842. Căci la acea dată, Japonia încă era imperiul shogunilor şi al războinicilor samurai. Dar capitulările repetate ale shogunatului în faţa penetraţiei occidentale, ne spune Costin Murgescu în cartea sa *Japonia în economia mondială*, “duc la dezagregarea puterii sale, provoacă indignarea samurailor şi gruparea lor în jurul împăratului”.

Pe fondul unor mari frământări politice şi sociale, în octombrie 1867, ultimul Tokugawa din seria celebrilor shoguni ajunşi atotputernici pe la 1600, renunţă la putere în favoarea tânărului Mitsushito, urcat pe tron la vârsta de 15 ani sub numele de Meiji, împărat care a domnit între anii 1867-1912.

Este începutul Restauraţiei Meiji, a cărei amintire – ne informează tot Costin Murgescu – “este perpetuată prin marele sanctuar shintoist ridicat la Tokyo în 1920, în mijlocul unui imens parc, cu mii de arbori plantaţi în memoria împăratului”.

Cu toată opoziţia samurailor, Japonia renunţă la păguboasa ei politică de izolare internaţională şi se angajează cu hotărâre pe calea accelerată a modernizărilor de tip occidental: în anul 1869 încep reformele instituţionale, în 1871 este reorganizat sistemul monetar naţional bazat pe yen, iar în 1873 este introdus impozitul funciar.

De menţionat că pe un puternic fond tradiţional-istoric şi în pofida greutăţilor întâmpinate (insuficienţa resurselor financiare şi a educatorilor), una dintre cele trei mari reforme cu care a debutat modernizarea Japoniei după Restauraţia Meiji a fost reforma învăţământului prin crearea unui Minister al Educaţiei în anul 1871 şi prin decizia de-a se înfiinţa pentru copiii de la şase ani ani în sus peste 53.000 şcoli primare, 256 licee şi 8 universităţi.

Nu mă pot înfrâna să nu scriu mai departe despre eficienţa învăţământului nipon, cheia atâtor şi atâtor succese naţionale, şi să nu fac o paralelă cu dezastruosul învăţământ din România, după care voi merge mai departe cu consecinţa firească a acestei Renaşteri a Japoniei în pragul secolului 20: expansiunea internaţională!

După cum ne avertizează adevăraţii specialişti ai istoriei şi proceselor specific nipone, aşa numitul “miracol japonez” îşi are propriile sale explicaţii. Prima dintre aceste explicaţii priveşte gradul de instruire al japonezilor din vremea shogunatului, dată la care *Japonia era mult mai alfabetizată decât Franţa celui de-al doilea imperiu în aceeaşi epocă*
! Iar o asemenea afirmaţie tranşantă n-ai cum să n-o iei în seamă, îndeosebi atunci când afli că ea vine din partea specialistului francez Augustin Berque...

Tot aşa Mason şi Craiger, doi istorici de origine engleză, notează că pe la 1800 toţi membrii clasei samurailor erau nişte oameni cultivaţi, că în ultima parte a epocii Tokugawa rata de alfabetizare a întregii populaţii ajunsese la 30% (peste 50% dacă se ia în considerare numai populaţia masculină), ceea ce – concluzionează ei – “este cu totul extraordinar pentru o societate premodernă” şi că “aspectele de masă ale educaţiei Tokugawa au ajutat în mod cert modelarea viitorului ţării după 1868”.

Învăţământul japonez actual cuprinde trei trepte:

a) *Învăţământul obligatoriu* include şcoala elementară, cu o durată de şase ani (începând de la vârsta de 6 ani) şi prima treaptă sau primul ciclu al şcolii liceale, cu o durată de trei ani. Această treaptă este absolvită de peste 99% dintre copiii japonezi de vârstă şcolară;

b) *High school* este al doilea ciclu al învăţământului liceal (teoretic sau tehnic), pe care de regulă îl absolvă circa 90-93 % dintre copiii japonezi cu vârste cuprinse între 15-18 ani. Această treaptă îi uimeşte pe specialiştii americani atât prin proporţia de absolvire, cât şi prin cantitatea

şi diversitatea cunoştinţelor acumulate. Căci, în medie, elevii şi studenţii japonezi cunosc mult mai bine decât elevii şi studenţii occidentali istoria mondială şi evenimentele curente. Tot aşa, tineretul nipon îl depăşeşte pe cel din ţările vestice nu doar la capacitatea artistică, muzică şi agilitate fizică, ci şi în domeniul ştiinţelor şi matematicilor, singurele domenii în care există o posibilitate demnă de încredere pentru comparaţii internaţionale de cunoştinţe;

c)Cea de-a treia treaptă o reprezintă *învăţământul superior*, în care intră circa 38-39% dintre tinerii japonezi. Demn de reţinut este următorul lucru: Deşi numărul instituţiilor de învăţământ superior din Japonia este mare (peste 400 universităţi şi peste 500 colegii universitare, majoritatea particulare), rolul central în sistemul de învăţământ superior revine, ne informează C. Murgescu, “celor 87 de universităţi naţionale şi 33 de universităţi publice, la care intrarea este posibilă numai în cazul în care candidatul reuşeşte să dobândească un loc, după ce trece de *barajul a două examene de admitere* (subl. mea, G.P.): primul, cu caracter preliminar, uniform organizat de Centrul Naţional de Examene pentru Admitere la Universitate; al doilea, organizat de fiecare universitate în parte, care duce la clasificarea candidaţilor în raport cu capacităţile şi aptitudinile specifice pentru specialitatea aleasă”.

Cât se poate de elocvent, în condiţiile în care la noi grosul facultăţilor (avem peste 100 de universităţi, dar nici una nu figurează între primele 500 ale lumii!), deci grosul facultăţilor aleargă după cursanţi (a se citi după bani), prin urmare nici pomeneală de examene de admitere...

Şi încă ceva. Întrebat un profesor universitar japonez ce urmăreşte să afle când examinează un student, acesta a răspuns: “Cantitatea de cunoştinţe acumulate este foarte importantă, este baza culturii lui de specialitate. Dar nu este singurul aspect. Astăzi cunoştinţele se reînnoiesc repede. Mă preocupă foarte mult să văd dacă a învăţat să înveţe şi să judece singur probleme pe care le discutăm. Asta îl va ajuta toată viaţa”.

Nota1: Desluşim în răspunsul profesorului două chestiuni esenţiale, care au dispărut aproape cu totul de pe meleagurile noastre în cele două decenii de scremut reforme postdecembriste:

a)Preocuparea constantă a dascălilor japonezi de a scoate cadre nu doar bine pregătite, ci mai ales însetate de dorinţa de a şti;

b)Dacă scopul imediat (dictat ba de puţina ştiinţă şi conştiinţă, ba de interesele materiale) al dascălilor români este de a nota studentul la examene pentru ceea ce acesta nu ştie, scopul cu bătaie lungă al dascălilor niponi este de a-i învăţa pe studenţii lor să înveţe şi de a-i răplăti cu o notă corespunzătoare pentru ceea ce ştiu...

Revenind, să precizăm că răspunsul profesorului japonez seamănă foarte mult cu celebra parabolă a unui învăţat chinez din antichitate, parabolă pe care o citează cu satisfacţie reputatul economist Saburo Okita în cartea sa *Cu faţa spre secolul 21*, atunci când ne oferă o altă explicaţie a miracolului japonez – Planurile economice: “Dacă vei da un peşte unui om, el îl va mânca pe loc. Dar dacă îl vei învăţa să pescuiască, va mânca peşte tot restul vieţii lui”.

Românii, în frunte cu toţi conducătorii postdecembrişti de care au avut parte până în prezent, adepţi ai principiului “Ce-i în mână nu-i minciună”, se zbat din răsputeri – şi cel mai adesea dau rateuri, dovadă nivelul actual de trai – să-şi procure peştele pentru masa de azi, pe când japonezii se pregătesc la nivel naţional, printr-un vast şi temeinic program educaţional, să fie buni pescari; românii se dovedesc incapabili să-şi controleze prezentul obscur şi nesigur, pe când japonezii se erijează în stăpâni şi manevranţi ai viitorului...

Şi-i cât se poate de logic să fie aşa, dacă după cele spuse despre învăţământul superior al japonezilor, avem în vedere calitatea mai mult decât discutabilă a învăţământului nostru universitar. Dar, mă rog, de ce calitate poate fi vorba, când atâţia şi atâţia dascăli universitari din România nu se ridică nici măcar la înălţimea studenţilor înzestraţi?! În atari condiţii, e cât se poate de limpede că studenţii supradotaţi (mai sunt şi din aceştia) nu pot să nu le râdă în faţă acelor dascăli făcuţi ori contrafăcuţi peste noapte, care amarnic se mai chinuie să pară aşa cum harul aproape inexistent n-are cum să-i ajute, conferindu-le adică prestigiu şi respect de adevăraţi educatori!

De asemenea, nu se poate vorbi de o relaţie constructivă între profesor şi student, nici măcar de un minim respect datorat rangului şi vârstei, atâta timp cât studenţii au încredinţarea că totul sau – mă rog – aproape totul se poate obţine pe căi dosnice ce nu necesită ştiinţă de carte, ci doar ştiinţa de-a te descurca: bani, relaţii, tupeu, ba chiar şantaj acolo unde se ivesc anumite piedici de neocolit pentru primele trei pârghii naţionale de obţinut diplome, titluri şi poziţii sociale. Căci, lucru de-acum cunoscut de întreaga suflare mioritică şi de mai departe, totul la noi este de vânzare şi se transformă în obiect de negociere: note la examene, masterate, doctorate, avansări în învăţământul superior.

Universităţile devin faimoase în primul rând prin profesorii care predau în ele. Dar câţi dintre numeroşii noştri universitari de azi au întemeiat o adevărată şcoală, cu stilul său magnetizant şi inconfundabil, gen Nicolae Iorga, Nae Ionescu ori D.D.Roşca? Cu toţii sunt doar nişte bieţi profesori de istorie, filosofie sau matematică, ce-şi pendulează vanităţile între mediocritate şi submediocritate, nicidecum nişte eminenţi istorici, filosofi sau matematicieni, unanim apreciaţi atât în ţară cât şi peste hotare. Faima unora dintre ei străpunge norii deplinului anonimat doar prin scandalurile legate fie de corupţie, fie de imoralitate...

Dar ca peste tot în frământata noastră societate, din ce în ce mai avidă de bani, destrăbălare şi reclamă, şi în învăţământul universitar marii rechini ştiu să evite fragilul năvod al salubrizării sociale. Pentru ei şi pentru cei asemenea lor, pasiunea de-a şti este un concept complet vid, vrednic doar de-a fi luat în băşcălie, atâta timp cât această pasiune nu contribuie cu nimic la împlinirea adevăratei lor vocaţii – aceea de-a acumula titluri, bani, confort şi adulatori. Pe drept cuvânt în cazul acestor negustori din templul spiritului, o crimă mai mică se acoperă degrabă cu alta mai mare (*Scelere velandum est scelus*).

*

Revin după acest intermezzo la expansiunea Japoniei şi de cucerire a unor pieţe de desfacere, respectiv a unor surse de materii prime în Asia: în anul 1894 sunt renegociate vechile acorduri cu puterile occidentale şi este declanşat războiul cu China; în 1895 este anexat Taiwanul; în 1904 Japonia începe războiul cu Rusia, pe care – e adevărat, cu sprijinul Angliei – pur şi simplu o umileşte în luptele purtate până la încheierea păcii din 1905, aducând astfel un prim mare afront rasei albe; în anul 1910 este anexată Coreea.

După cum menţionam mai sus, există şi alte explicaţii ale miracolului japonez:

a)Planurile economice;

b)Tradiţiile;

c)Paternalismul ca parte integrantă a modelului japonez de gestiune.

a)Despre *planurile economice* deja am amintit câte ceva atunci când l-am citat pe Saburo Okita, cel care în cartea *Cu faţa spre secolul 21* oferă explicaţii amănunţite cu privire la dezvoltarea Japoniei în perioada postbelică. Elementul cheie care a stat la temelia acestui adevărat miracol, ne spune autorul, este nici mai mult nici mai puţin decât mult urâtul plan de pe meleagurile româneşti, cu siguranţă o păgubitoare prelungire a scârbei întregii suflări mioritice vizavi de strivitoarele planuri din perioada comunisto-bolşevică.

În Japonia postbelică, ne informează Saburo Okita, s-au derulat cu succes zece planuri economice! Iar punctul de vedere al autorului este mai presus de orice îndoială, întrucât prin anii ’60 el deţinea funcţia de director general al Agenţiei de Planificare Economică, răspunzând totodată şi de Planul pentru Dublarea Venitului Naţional.

La rândul lui, Costin Murgescu scoate în evidenţă rolul coordonator al *planurilor guvernamentale* şi al acelor orientări administrative (*gyosei shido*) în întreaga activitate economică japoneză: “Rămâne un fapt, acela că întreaga activitate economică se orientează în raport cu planurile guvernamentale şi se acţionează cu convingere pentru atingerea obiectivelor fixate. Tot astfel este un fapt că dacă organele guvernamentale enunţă *o orientare administrativă*, potrivit căreia urmează să fie promovate cutare ramuri sau produse şi eliminate din structura de producţie şi export alte produse, semnalul este imediat recepţionat în cercurile de afaceri”. Iar recepţionarea, ni se spune mai departe, este făcută cu o atare promptitudine şi fermitate, “încât fabricanţii de produse incluse de *gyosei shido* pe lista celor care nu mai prezintă interes pentru dezvoltarea economiei japoneze, *nu mai pot spera nici la creditele băncilor comerciale* (subl. mea, G.P.)!”

Nota2: România postdecembristă, cu economia sa distorsionată până la ferfeniţire, este la ora asta sub potenţialul economic al Japoniei postbelice, unde economia era într-adevăr răvăşită de flagelul războiului şi al bombardamentelor (inclusiv cele două bombe nucleare), dar în acelaşi timp ea era perfect articulată în concepţia constructivă a specialiştilor (japonezi şi americani) şi

în elanul debordant al întregii naţiuni.

După mai bine de două decenii de neîntrerupte reforme, România se dă de ceasul morţii să iasă din actuala megacriză, să ajungă la linia de plutire şi apoi să înainteze înspre nucleul Uniunii Europene. Numai că în absenţa unui plan suplu, unitar şi coerent, prin care să fie articulate judicios şi productiv toate sferele de activitate, progresul real al României rămâne doar un scop în sine, altfel spus nesecatul izvor de inspiraţie pentru deşănţatele programe electorale ale feluriţilor politruci de ieri, de azi şi – aproape sigur – de mâine...

b)Cu certitudine că *tradiţiile* contribuie în cea mai mare măsură la definirea Japoniei drept *An Odd Man Country*
, o formulă care ar trebui tradusă nu ca excentrică, stranie sau exotică, ci – aşa cum propunea specialistul englez Edymion Wilkinson – ca “singulară în valori”. Adică în sensul pe care îl avea în engleza secolului al XVII-lea, dată la care este de presupus că (în jurul anului 1600) această limbă pătrunde în arhipelagul nipon prin englezul ce conduce expediţia olandeză, englez primit atât de bine de către Ieyasu, întemeietorul dinastiei de shoguni Tokugawa, încât devine chiar consilierul acestuia.

Iar când vine vorba de tradiţii, trebuie să avem în vedere nu doar diversitatea şi profunzimea lor, ceea ce face ca grosul japonezilor să-şi păstreze intacte sufletele lor de samurai într-o lume tot mai îndesită cu automate şi roboţi, dar mai ales trebuie avută în vedere funcţia formativă a tradiţiilor.

Diversitatea tradiţiilor merge de la tradiţiile culturale şi cele religioase (amestecul de shintoism şi budism, îndeosebi budism *zen*), trece prin cele trei simboluri seculare – muntele *Fuji*, *gheişa* şi *sakura* sau floarea de cireş, precum şi prin cele două ceremonii specifice niponismului (
ikebana
sau arta aranjamentului florilor şi
cha-no-yu
sau arta ceaiului), astfel încât – neatinse de trecerea timpului – ele să fie iubite şi cinstite de japonezii zilelor noastre în aceeaşi măsură în care o făceau strămoşii lor samurai, fie că aceştia se află la birou sau acasă, unde se simt mult mai bine în
kimono
şi pe
tatami
, fie că se află în temple şi muzee, unde manifestă un adevărat cult faţă de valorile istorice naţionale, fie că umplu teatrele

Kabuki
, unde se joacă de la 11 dimineaţa până la 7 seara piese de câte 12 acte, iar spectatorii participă direct la ceea ce se întâmplă pe scenă, până la identificarea unora dintre ei cu acţiunile
roninilor
(samurai fără senior).

În ceea ce priveşte *funcţia formativă a tradiţiilor*, Costin Murgescu relatează în cartea sa cum - aflat în vizită la *Namirei*, o tipică firmă japoneză de familie pentru instalaţiile frigorifice şi de condiţionare a aerului – el a fost invitat să ia parte la ceremonia ceaiului şi a artei
ikebana
, întrucât patronii acordă o mare importanţă educării salariaţilor în spiritul tradiţiilor japoneze.

Foarte impresionat de seriozitatea cu care tineri şi tinere salariate vin după program pentru a se iniţia în cele două arte, economistul român ajunge la concluzia că “îmbinarea preocupării pentru tehnica nouă şi pentru expansiunea comercială a firmei cu preocuparea pentru educarea salariaţilor în practicarea ceremoniei ceaiului şi a artei *ikebanei*, mi se pare a avea un sens filozofico-sociologico-politic mult mai complex decât cultivarea unei pretinse dualităţi a existenţei”.

c) *Paternalismul japonez* nu este un simplu concept sau o ficţiune, ci este o realitate care-şi trage originile din feudalism, mai exact din shogunat, căci – îi explică lui C.Murgescu un japonez integrat în vârfurile unei companii – “shogunatul implică noţiunea de clan, de supunere totală faţă de senior şi de asistenţă a seniorului faţă de vasali”. Şi mai departe: “Precizez, însă, că fidelitatea vasalului nu era faţă de shogun, ci faţă de propriul său senior.
Aici este originea îndepărtată a sentimentului de supunere faţă de companie
(subl. mea, G.P.). Fiecare firmă japoneză îndeplineşte în societatea modernă funcţia seniorului în societatea feudală...Noi, japonezii, avem înrădăcinat puternic sentimentul apartenenţei la o familie, al integrării în familie. Această familie este compania în care lucrăm. Sentimentul acesta nu există în Statele Unite sau în Europa”.

Altfel spus, dincolo de acest sentiment de inspiraţie feudală, paternalismul japonez reprezintă rezultatul concret al intersecţiei dintre *metoda consensului* şi *angjarea pe viaţă*.

Metoda consensului dintre patronat, sindicat şi majoritatea salariaţilor a fost impusă de nevoia

introducerii progresului tehnic fără convulsii sociale, şi ea constă din examinarea atentă a avantajelor comune care s-ar crea prin introducerea noilor tehnologii, precum şi în găsirea de soluţii pentru utilizarea forţei de muncă devenită disponibilă. Ceea ce înseamnă reducerea la minimum a contradicţiilor dintre patronat şi angajaţi, prin aflarea *zonei de interese comune*, ce trebuie pusă în valoare prin aplicarea cu tact şi înţelepciune a forţei acelui adevăr economic, care susţine că fără creşterea productivităţii muncii nu cresc profiturile, dar nu pot creşte nici salariile!

În acest mod este atins şi *obiectivul angajării pe viaţă*, principiu potrivit căruia angajatul ştie că va rămâne acolo până la pensionare. La rândul ei, întreprinderea trebuie să aibă grijă de salariat (să nu-l concedieze şi să nu-l lase pe drumuri), atâta timp cât acesta conştientizează că prin angajare a aderat la o mare familie, prin urmare că el lucrează nu pentru patron, ci pentru întreprinderea tuturor salariaţilor!

Având principiul *wa* (armonia în întreprindere prin consens) un rol fundamental, iată de ce în Japonia se practică *sistemul promovării şi salarizării în raport cu vechimea în unitate*. De altfel, acest sistem este în egală măsură corolarul firesc al angajării pe viaţă, precum şi pârghia prin care se asigură stabilitatea cadrelor şi se întăreşte devotamentul lor faţă de interesele companiei.

Nota3: Voi încheia cu o comparaţie între *gheorghieni* şi *chişineveni*, ceea ce demonstrează cu vârf şi îndesat că suntem ceea ce am fost, ba chiar mai mult, cu aceşti bravi absolvenţi ai şcolii româno-moldoveneşti şi cu avântul ei cantitativ pe urmele sinistrei Academii “Ştefan Gheorghiu”:

Toată lumea este de-acord că şcoala - alături de familie, biserică şi armată – reprezintă una din instituţiile fundamentale ale statului modern, căci de modul cum este ea organizată şi de producţiile sale de azi depinde viitorul de mâine al unei naţiuni.

Ştim cu toţii cât de greu s-a pus învăţământul românesc pe picioare, într-o vreme când apusenii (italieni, francezi, englezi, germani, spanioli) aveau tot dreptul să se mândrească cu

renumitele lor universităţi, deja ajunse la vârste seculare.

În Principatele unite a fost nevoie de foarte importanta Lege a instrucţiunii publice din vremea lui Alexandru Ioan Cuza, prin care învăţământul primar devenea esenţialmente modern şi deplin european, el fiind decretat obligatoriu şi gratuit, fapt care a contribuit la rapida lui răspândire în toate localităţile ţării. Cât priveşte celelalte provincii româneşti aflate în continuare sub dominaţie străină, îndeosebi Transilvania şi Basarabia, aici a fost nevoie de mult curaj şi perseverenţă din partea unor intelectuali intransigenţi, pentru ca fiii românilor să poată învăţa româneşte, iar românii să nu fie asimilaţi forţat prin draconicele legi de maghiarizare şi rusificare promovate de autorităţile budapestane şi moscovite, atât de ostile românilor şi limbii lor.

La fel ca toate celelalte sfere de activitate, învăţământul românesc interbelic a cunoscut un maxim de înflorire şi afirmare internaţională, fapt evidenţiat nu doar prin calitatea unanim recunoscută a învăţământului din universităţile româneşti ale acelor timpuri, cât mai ales prin producţiile culturale de excepţie şi prin impresionanta densitate a savanţilor şi cercetătorilor români de rang internaţional: inventatori (Traian Vuia, Aurel Vlaicu, Henri Coandă), medicină (Ioan Cantacuzino, Gheorghe Marinescu), biospeologie (Emil Racoviţă), matematică (Gheorghe Ţiţeica), ştiinţele naturii (Traian Săvulescu), agronomie (Gheorghe Ionescu-Siseşti), fizică (Horia Hulubei), istorie (Nicolae Iorga, Vasile Pârvan, Ioan Lupaş, Silviu Dragomir, Gheorghe Brătianu, Constantin C. Giurescu, Petre P. Panaitescu), filologie (Ovid Densuşianu, Al. Philippide), geografie (Simion Mehedinţi), filosofie (Nae Ionescu, P.P. Negulescu, Mircea Florian, Lucian Blaga, D.D. Roşca), literatură (Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Tudor Arghezi), critică şi istorie literară (Eugen Lovinescu, George Călinescu, Tudor Vianu, Perpessicius, Şerban Coiculescu, Vladimir Streinu), muzică (George Enescu), sculptură (Constantin Brâncuşi), pictură (Nicolae Tonitza, Gheorghe Petraşcu).

Iată de ce după aproape un secol, noi cei de astăzi privim la această perioadă de graţie divină a spiritualităţii româneşti ca la un pisc imposibil de atins cu mijloacele şi resursele intelectuale pe care le avem la îndemână, aşa cum de altminteri privim şi la anul 1938, ca la un vârf al belşugului şi prosperităţii româneşti din toate timpurile.

Firește, vinovată de acest mare recul material şi moral-spiritual al românilor este perioada de instalare şi dominaţie a bolşevismului, acea întunecată jumătate de secol din istoria României, în care a fost decimată întreaga cremă a intelectualităţii româneşti inflexibile, iar românii cu mic cu mare au fost ţinuţi din scurt şi supuşi la o permanentă presiune psihică în asasinul proces de forjare a omului nou (*homo sovieticus*), cu penibilele şi inconfundabilele lui trăsături de caracter: mincinos şi leneş, şmecher şi hoţ, fricos ca un iepure şi gata în orice clipă să denunţe pe oricine. Altfel cum naiba ar fi rezistat atâta timp acest odios regim, că doar nu erau atâţia

securişti de profesie ca să le bage pumnul în gură tuturor celor care cutezau să murmure împotriva necurmatelor atentate săvârşite de instituţiile bolşevice la drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului?! E limpede că amatorii, adică delatorii de voie ori de nevoie, se străduiau în meseria lor respingătoare să fie la nivelul profesioniştilor, şi astfel îşi asigurau răsplata cuvenită din partea nomenclaturiştilor, stăpânii lor.

Se subînţelege că într-un asemenea sistem sufocant, şcoala îşi avea un rol de prim rang în vastul proces de supraveghere atentă a lecturilor îngăduite, altfel spus de necontenită distorsionare şi strivire a personalităţii umane: profesorii aveau misiunea să buchisească pe rupte din ceasloavele materialismului dialectic şi istoric pentru obligatoriile şedinţe de îndoctrinare, iar elevii şi studenţii la rândul lor, indiferent de profilul urmat, erau bombardaţi cu mostre consistente din aberantul cocteil marxisto-leninisto-ceauşist.

În pofida acestor absurdităţi rizibile cu care era încărcată programa şcolară şi universitară, elevii şi studenţii capabili se impuneau nu doar pe plan naţional, ci chiar şi la olimpiadele internaţionale. Iar asemenea succese dădeau apă la moară ideologilor regimului, vrednici urmaşi ai lui Jdanov şi Suslov, astfel că cei mai obtuzi dintre ei chiar erau convinşi că românii se simt admirabil şi că România înaintează în galop pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltată. Iată de unde a apărut nevoia presantă de activişti cu un oarecare lustru intelectual, însă perfect pregătiţi din punct de vedere ideologic, pentru ca la comanda partidului să poată prelua orice post de conducere, fie din sfera de activitate materială, fie din cea spirituală. Aşa s-a născut Academia “Ştefan Gheorghiu”, adevărată fabrică de clănţăi, devotaţi trup şi suflet atotputernicului partid, care se autoamăgea că face din ei oameni de elită...

Evident, nu pot fi negate enormele eforturi materiale şi financiare făcute de vechiul regim (în ultima instanţă de întregul popor) în vederea generalizării învăţământului primar şi gimnazial, aşijderea în învăţământul liceal şi universitar: creşe şi grădiniţe, şcoli noi, cărţi gratuite, burse de studii, cămine, biblioteci şi cantine etc. Dar întrucât se urmărea cu prioritate dimensiunea cantitativă, văzută şi cuantificată ca o mare victorie a socialismului biruitor la oraşe şi sate, fireşte că din punct de vedere calitativ învăţământul românesc a făcut serioşi paşi înapoi, comparativ cu perioada interbelică. Pentru că o ştim prea bine: contactele şi schimburile de idei cu exteriorul au fost subţiate până aproape de inexistenţă, iar funcţiile în instituţiile didactice şi de cercetare, ca de altfel pretutindeni în societatea românească de-atunci, se obţineau în exclusivitate pe bază de dosar!

Cât priveşte învăţământul superior, ei bine, aici lucrurile se degradaseră într-un mod de-a dreptul penibil: cei mai mulţi dintre dascălii universitari nu ştiau nici măcar o limbă de circulaţie internaţională, căci înscrierile la doctorat şi promovările se făceau pe bază de dosar şi cu

aprobări speciale venite de foarte sus (de regulă cabinetul doi, patronat de Elena Ceauşescu)! S-a ajuns atât de departe cu aproximativa cultură şi ştiinţă din universităţile de-atunci şi din puzderia de institute tehnice, încât însuşi Ceauşescu s-a arătat la un moment dat indignat de această stare de lucruri, motiv pentru care a afirmat într-una din cuvântările sale că “profesorii universitari nu au cursul în cap, ci capul în curs”...

Dar ce se întâmplă în ziua de azi, la două decenii scurse de la Decembriada din ’89, este mai mult decât penibil şi alarmant deopotrivă: peste tot au apărut universităţi, ceea ce face ca oferta să depăşească cu mult cererea de cursanţi şi absolvenţi, prin urmare intrarea în învăţământul superior nu se face nici măcar printr-o minimă testare a candidaţilor în lipsa examenului de admitere, ci cu bani şi pe bază de medie (dosar); promovările în învăţământul universitar au loc cel mai adesea pe baza unor criterii extraintelectuale şi extraprofesionale, dacă nu cumva adevărata profesie şi menire a aşa-zişilor dascăli este aceea de-a scoate bani şi din piatră seacă, în primul rând pentru ei şi apoi pentru instituţiile unde-şi desfăşoară negustoria; masteratele şi doctoratele la rândul lor se iau pe bandă rulantă, pentru că aici mai mult decât oriunde banii şi relaţiile au cuvântul cel mai greu de spus.

N.B.Probă în sensul celor afirmate mai sus stă scandalul cu cele circa 20.000 de diplome false depistate până în prezent. Şi acesta-i doar vârful aisbergului, ce avansează ameninţător spre fundamentele societăţii româneşti. Este la mintea oricui că numărul titraţilor din această scandaloasă categorie este cu mult mai mare, dar că ei nu vor putea fi niciodată depistaţi cu toţii. Iar dintre cei nedescoperiţi, mulţi vor aspira la posturi de conducere, de vreme ce unii chiar le deţin în clipa de faţă...

Culmea este că nu ajunge puzderia de universităţi private, care au apărut pretutindeni în localităţile României aşa ca ciupercile după ploaie (în Sighetul Marmaţiei, de exemplu, oraş cu circa 40.000 de locuitori, sunt nu mai puţin de trei universităţi, între care se detaşează extensia “Spiru Haret” cu cele 14 facultăţi şi mii de cursanţi la lesnicioasa formă de învăţământ la distanţă!), deci cum spuneam, nu ajunge puzderia de universităţi româneşti, pentru că unii dintre aspiranţii la diplomele universitare – poate că printre cei mai descurcăreţi şi ambiţioşi – trec graniţa în Basarabia, în căutarea deliciilor oferite de Universitatea Agricolă de Stat “M.V.Frunze” din Chişinău.

Iar cu aceşti studenţi întârziaţi (nu neaparat mental) se întâmplă următorul paradox: În conformitate cu raportul existent între cererea şi oferta din învăţământul românesc actual, unde – după cum spuneam – oferta depăşeşte binişor cererea, respectivii întreprinzători, deci, trec graniţa în dibuirea unor avantaje şi mai consistente decât cele de pe meleagurile carpato-danubiano-pontice. Şi care, mă rog, pot fi aceste avantaje? Dacă se poate studiu ioc şi

bani cu ceva mai puţini decât loco (“Spiru Haret” a intervenit în forţă pe piaţa diplomelor şi a tranşat problema în favoarea profesorilor autohtoni!), căci în conformitate cu înţelegerile dintre ministerele de resort ale celor două ţări, diplomele eliberate de partea moldoveană sunt de îndată omologate de partea românească, de parcă ar fi eliberate de Sorbona sau Oxford (este obligatorie traducerea din moldoveneşte în româneşte!), iar nu de nişte bieţi specialişti în pomicultură, pe care e mai bine să nu-i întrebi nimic din istoria şi cultura României...

În ce constă paradoxul? În aceea că respectivii cursanţi, pe care convenim să-i numim *chişinev eni* ,
încep aşa-numitele studii superioare cu intenţia precis formulată de-a se vedea cu o diplomă şi, în consecinţă, de-a înşfăca o leafă mai mare. Nimic neobişnuit într-o asemenea aspiraţie umană, ştiut fiind că doar extrem de puţini dintre muritori, anume cei cu vocaţie de sfinţi, nu sunt atraşi de deşertăciunea onorurilor şi nu tind la un trai mai îmbelşugat. Iar dintre nesfinţi, cine ar avea dreptul să-i condamne pentru ceea ce ţine de condiţia omului iubitor de glorie vană şi plăceri trecătoare? Dimpotrivă, spun eu, mulţi dintre ei sunt de apreciat, dacă se au în vedere măcar cele două mari dezavantaje: vârsta şi povara familiei.

Numai că de prin anul trei de studii, aceşti năzdrăvani *chişineveni* încep să emită pretenţii de mari specialişti, de parcă examenul de pomicultură i-ar fi dat de-a berbeleacul din pomul cunoaşterii şi ei ar fi căzut taman în cap. Şi precum se întâmplă iarna în munţi cu bulgărele de zăpadă pornit la vale, care în final generează avalanşa, tot aşa cresc pretenţiile acestor *chişineveni*
bâzâitori, pe măsură ce se văd tot mai aproape de fructul îndelung jinduit numit diploma de licenţă. După care să te ţii! Pretenţiile lor, aidoma broaştei din fabulă, cresc de la o zi la alta în progresie geometrică, întrucât ei ştiu mai bine ca oricine să le salte la cote rizibile cu ajutorul masteratelor, poate chiar a doctoratelor, luate în aceeaşi notă scandalos de negustorească. Şi astfel ei reuşesc să devină teribil de amuzanţi, atunci când interlocutorii lor au depăşit stadiul firesc de indignare...

De aceea, atenţie vă zic la această generaţie *chişineveană*! Pentru că inşii ce o alcătuiesc vin, aidoma absolvenţilor de la “Ştefan Gheorghiu”, de pe poziţiile de forţă, rezultată din goana fără jenă după funcţiile bine plătite. Iar în faţa osârdiei de care dau dovadă întru atingerea ţelului stabilit, înclin să cred că s-ar ruşina până şi Machiavelli, cu toate că în concepţia sa mijloacele utilizate erau scuzate de scopul urmărit. Fireşte, el avea în vedere doar înalte scopuri de ordin politic. Dar ce, se pot compara *chişi nevenii*
cu Machiavelli la capitolul “lipsă de scrupule”, având în vedere că aceştia nu se sinchisesc nici cât negru sub unghie de mijloacele întrebuinţate, de-ar fi să calce şi pe cadrave?!

Există totuşi deosebiri între cele două “ilustre” categorii de licenţiaţi - ai Academiei “Ştefan Gheorghiu” şi ai Chişinăului:

1) *Gheorghienii* erau făcuţi la comanda partidului-stat, pe când *chişinevenii* au apărut la cererea, mai bine spus din cauza indolenţei ce tescuieşte piaţa noastră complet dezarticulată;

2) *Gheorghienii* aveau un partid în faţă şi în spate, în vreme ce *chişinevenii* se dau de ceasul morţii să găsească partidul care să-i propulseze în funcţiile visate cu ochii deschişi.

Quod erat demonstrandum pentru bătuta pe loc a românilor: *Alte măşti, aceeaşi piesă*, cum admirabil a sintetizat Eminescu năravurile de nevindecat ale românilor...

P.S. Deşi cele două ţări au pornit pe calea modernizărilor în aceeaşi perioadă (România în vremea lui Alexandru Ioan Cuza, Japonia prin reformele demarate de Restauraţia Meiji), diferenţele uriaşe dintre nivelele lor de dezvoltare ar fi cazul să-i facă pe români să se gândească că, măcar acuma după şapte decenii de penibile angajamente şi promisiuni (bolşevism+postdecembrism), ar cam trebui sa renunţe la tripla lor specializare: pălăvrăgeală, bătuta pe loc şi aflarea în treabă.

BIBLIOGRAFIE:

1.Murgescu, Costin – *Japonia în economia mondială*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1985;

2.Okita, Saburo – *Cu faţa spre secolul 21*, Editura *Ager*, Colecţia *Econ omii în mişcare*
, Bucureşti, 1992;

3. Ţuiu, Florea – *Japonia, un miracol?*, Bucureşti, 1975

AUTOR: GEORGE PETROVAI

www.sighet-online.ro